

Asia: VN/34515/2024

Kommentointipyyntö: Sivistyksestä suunta Suomelle - Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio vuoteen 2040

1. Suomi on sivistyksen, demokratian ja tieteen vapauden edelläkävijä.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

-

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

”Korkeakoulut hyödyntävät rekrytoinneissa monipuolisia akateemisen meritoitumisen tapoja” - kohta pitäisi varmaankin olla ”monipuolisia meritoitumisen tapoja”, koska on tunnettu tosiasia, että Suomessa sektoreiden välinen liikkuvuus on edelleen huolestuttavan vähäistä. T&K-yhteistyön lisääminen on kansallisen TKI-politiikan painopiste ja nähdään tärkeänä kasvun moottorina. Yhteistyön lisäämisen yhtenä pullonkaulana Suomessa nähtiin kesällä 2025 julkaistussa EU PSF - arvioinnissa yliopistojen henkilöarviointikulttuuri:

”Furthermore, the academic promotion system creates significant obstacles to researcher-industry mobility in the Finnish context. University career advancement remains heavily tied to publications and academic metrics, with industry engagement often viewed as a detour from the traditional academic path even though formal criteria include societal impact/interaction (for example at Helsinki and Aalto universities). It is recognised that work with CoARA (Coalition for Advancing Research Assessment) is ongoing in Finland e.g. a hearing was held this February 2025 regarding the

FIN-CAM (Finnish Career Assessment Matrix) assessment tool, designed for the diverse assessment of individual researchers.

The publication focused incentive structure is, to a high degree, still present and actively discourages researchers from pursuing industry collaborations or temporary industry positions. Additionally, academic institutions often lack standardised processes for managing leaves of absence, sabbaticals for industry work, or dual appointments that would facilitate movement between sectors.

Enhancing two-way mobility for researchers between the public and private sector has been long recognised as a powerful mean to bridge the above gap. As articulated by OECD “intersectoral mobility of researchers refers to the movement of research staff between different sectors, such as academia, industry, and government. Work experiences in industries allow scientists to gain new perspectives, learn new skills, and access additional resources and networks, which can enhance the quality and impact of their research and lead to discoveries and innovations. Additionally, these work experiences can help promote the transfer of knowledge and technology between sectors and create more opportunities for collaboration” (OECD Stip Compass15).” (Support to Finland on improving R&D collaboration between research organisations and the private sector. Final report. S. 58)

2. Koulutus kuuluu kaikille ja mahdollisuuksia lisätään erityisesti nuorille.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Ottaen huomioon tulevat sopeutustarpeet, voi olla lyhytnäköistä sitoa hallinnonalan käsiä täysin maksuttomaan korkeakoulututkintoon. Etenkin, kun osa koulutusjärjestelmästä eli varhaiskasvatus ja osaamisen päivittäminen aikuisiällä on jo maksullista. Maksuissa voi olla erilaisia tasoja ja rajauksia.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Jää epäselväksi mihin yhteisiin periaatteisiin tekoälyn käytössä viitataan.

Tarkoittaako ”lisätään korkeakoulupaikkoja..luovuutta, kestäväää kasvua ja yhteiskunnan uudistumista tukeville aloille”, että kulttuurialojen koulutusta lisätään, mutta esimerkiksi

palvelualojen tai lääketieteen koulutusta ei lisätä? Huoltovarmuuden näkökulmasta monet ns. perustieteenalat myös tärkeitä.

Korkeakoulutuksen ja työelämän yhteyksiä ei tule parantaa vain jotta ”työllistyminen helpottuu”, vaan myös siksi, että työelämä uudistuu saamalla uusinta tietoa ja uutta osaamista korkeakoulutettujen avulla. Uusimman osaamisen siirtyminen työelämään on korkeakoulujen yksi tärkeimmistä tehtävistä.

Lyhyt tutkintojen käyttöönottoa lienee jo selvitetty mm. kokeiluin ja asiasta on tehty tieteellistä tutkimustakin. Rajallisten resurssien käyttäminen uudelleen selvityksiin voi olla tarpeetonta.

Tohtoritutkinnon tavoitteellisesta suoritusajasta säätäessä tulee varmistaa tutkimuksen laatu ja mahdollisuudet tehdä TKI-yhteistyötä joko yksityisen tai julkisen sektorin toimijoiden kanssa. Ajallinen rajaus ei saa heikentää näiden tavoitteiden toteutumista.

3. Luovat osaajat ja kunnianhimoiset tutkimustoiminta uudistavat yhteiskuntaa.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

”Tohtoreiden osuus yritysten T&K-henkilöstöstä on kaksinkertaistunut” verrattuna mihin? Ja ”Suomeen syntyy enemmän uusia tutkimuspohjaisia innovaatioita” kuin milloin?

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Otsikko antaisi ymmärtää, että tässä luvussa käsiteltäisiin laajemmin korkeakoulutuksen tuottamia valmiuksia. Myös kaksi ensimmäistä kappaletta viittaa siihen. Mutta tätä koskeva toimenpide puuttuu. Erityisesti toimenpide, jolla varmistetaan kestävyysaasteisiin liittyvä osaaminen Suomessa voisi olla tarpeen esim. ”Varmistetaan, että korkeakouluista valmistuvilla on kokonaisvaltainen kyky ymmärtää ja edistää ekologista, sosiaalista, kulttuurista ja taloudellista kestävyttä työelämässä ja arjessa.” tai kts. Unifi Kestävän kehityksen ja vastuullisuuden teesit.

”Jatketaan valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituslain mukaisia toimia kohti vuotta 2040...” Ao. laki on voimassa vuoteen 2030 – halutaanko tässä siirtää sen asettamaa maalia 4% tavoitteen saavuttamisesta? Vai tarkoitetaanko muotoilulla ”jatketaan lain voimassaoloa” tai ”jatketaan T&K-rahoitusta”. Määräaikaisen lain mukaisia toimia ei voitane jatkaa muutoin kuin venyttämällä maalia tavoitteesta eteenpäin?

”Korkeakoulut vahvistavat erikoistumistaan..” tukena toimivat myös tutkimus- ja innovaationeuvoston kansalliset strategiset TKI-valinnat.

TKI-toiminnan laatuun ja vaikuttavuuden lisäämiseen liittyvät toimenpidesuosituksukset kannatettavia.

”Valtioneuvoston tasolla yhdenmukaistetaan vastuullista kansainvälisyyttä ja tutkimuksen turvallisuutta koskevat politiikat..” Mikäli tähän työhön tarvitaan VNK:n / tutkimus- ja innovaationeuvoston tukea, voidaan siitä käydä keskustelua, mutta hallinnonalojen erityispiirteisiin liittyvä sisällöllinen osaaminen on edelleen niiden vastuulla.

4. Rohkea uudistuminen rakentaa tulevaisuuden osaamista: korkeakoulujen erikoistuminen ja yhteistyö vahvistuvat.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

-

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

”Korkeakoulut yhdenmukaistavat yhteistyön käytäntöjä yritysten ja tutkimuslaitosten kanssa T&K-yhteistyön sujuvoittamiseksi”. Eikö T&K-yhteistyötä olisi tarpeen vahvistaa myös julkisen sektorin kanssa? Lisäksi yhteistyössä on merkittäviä ala- ja aluekohtaisia eroja – tehdäänkö yhdenmukaistamista nämä huomioon ottaen vai ottamatta niitä huomioon?

Tutkimustulosten kaupallistamisen osaamisessa, sen osaamisen keskittymisessä ja vahvistumisessa voi olla tarpeen selvittää tarvittavia toimia.

5. Kohti kasvua: korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoitus monipuolistuu.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

-

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Pitäisikö tavoite "T&K-intensiteetin lisääminen" olla pikemminkin tutkimus- ja kehittämistyön lisääminen, ei vain T&K-menojen lisääminen? Kansallinen tavoite liittyy menoihin, mutta sehän on määrällinen tavoite sille, että tutkimus- ja kehittämistyön volyymi kasvaisi ja sitä kautta saatava tutkimustieto lisääntyisi ja yhteiskunta uudistuisi. Jälkimmäiset pääasia kuitenkin tässä visiossa eikä vain T&K-menojen kasvu?

OKM:n hallinnonalan T&K-lisärahoituksen käytön vaikuttavuuden seurantatiedon kerääminen on tervetullutta.

Vision tavoitteiden ja toimenpidesuositusten kokonaisuus

6. Puuttuuko vision tavoitteista ja toimenpidesuosituskokonaisuudesta jotain olennaista? Tulisiko jokin osa alue priorisoida tai poispriorisoida?

Erityisesti toimenpide, jolla varmistetaan kestävyysshaasteisiin liittyvä osaaminen Suomessa voisi olla tarpeen esim. "Varmistetaan, että korkeakouluista valmistuvilla on kokonaisvaltainen kyky ymmärtää ja edistää ekologista, sosiaalista, kulttuurista ja taloudellista kestävyyttä työelämässä ja arjessa." tai kts. Unifi Kestävän kehityksen ja vastuullisuuden teesit.

T&K-henkilöstömäärän ja osaamistason nostoon visiossa ei ole konkreettisia toimenpide-ehdotuksia, vaikka se on todettu pullonkaulaksi liitteessä.

Vision kokonaisuus ja muut osiot

7. Mahdolliset kommentit vision tilannekuvaan liittyen

-

8. Miten arvioisit visiota ja sen toimenpiteitä kokonaisuutena

-

9. Muut kommentit

-

Moisio Johanna
Valtioneuvoston kanslia - VNK/STRO